

VNU Journal of Science: Economics and Business

Journal homepage: <https://js.vnu.edu.vn/EAB>

Original Article

Bitcoin Management in the Digital World Era of Vietnam

Tran Tu Uyen*

Foreign Trade University, 91 Chua Lang, Dong Da, Hanoi, Vietnam

Received 25 November 2019

Revised 27 April 2020; Accepted 27 April 2020

Abstract: Launched in 2009, Bitcoin is increasingly accepted and used more widely. With many advantages, Bitcoin has brought opportunities and challenges to the financial and money market. Bitcoin has been accepted by many countries as a valid payment method such as Japan, South Korea, Singapore, Australia and so on. In Vietnam, Bitcoin has been introduced and has formed a community of users as well as developed the support platforms. However, Vietnam has not had the specific research and legal framework for this kind of currency to control it effectively. The paper analyzes the benefits as well as the risk of using Bitcoin. Furthermore, the paper emphasizes on effecting of Bitcoin on the financial and monetary market, socio economic and proposes some solutions to increase efficiency in Bitcoin management in Vietnam.

Keywords: Bitcoin, law, management, cryptocompare.

* Corresponding author.

E-mail address: uyentt@ftu.edu.vn

<https://doi.org/10.25073/2588-1108/vnueab.4268>

Quản lý Bitcoin trong thời đại thế giới số ở Việt Nam

Trần Tú Uyên*

Trường Đại học Ngoại thương, 91 Chùa Láng, Đống Đa, Hà Nội, Việt Nam

Nhận ngày 25 tháng 11 năm 2019

Chỉnh sửa ngày 27 tháng 4 năm 2020; Chấp nhận đăng ngày 27 tháng 4 năm 2020

Tóm tắt: Ra đời từ năm 2009, đến nay, Bitcoin đang ngày càng được chấp thuận và sử dụng rộng rãi hơn như là một phương thức thanh toán hợp lệ. Với nhiều tính năng ưu việt, Bitcoin đã mang đến nhiều cơ hội và thách thức cho thị trường tài chính - tiền tệ. Ở Việt Nam, Bitcoin du nhập từ năm 2013 và đã hình thành nên cộng đồng những người chơi Bitcoin, cũng như phát triển các nền tảng hỗ trợ. Tuy nhiên, Việt Nam chưa có khung pháp lý cụ thể để kiểm soát loại tiền tệ này một cách hiệu quả. Do đó, trên cơ sở phân tích những lợi ích và rủi ro, bất lợi trong việc sử dụng Bitcoin, đồng thời đánh giá sự ảnh hưởng của Bitcoin đến tình hình kinh tế - chính trị, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm hoàn thiện việc quản lý Bitcoin tại Việt Nam.

Từ khóa: Bitcoin, phương thức thanh toán, quản lý, Việt Nam.

1. Giới thiệu chung

Bitcoin (viết tắt là BTC hay XBT) được công bố lần đầu tiên vào tháng 11 năm 2008 do một bí danh trên mạng tên là Satoshi Nakamoto phát minh, sau đó được đưa vào sử dụng từ ngày 13/1/2009. Đồng Bitcoin đã mở ra một kỷ nguyên hoàn toàn mới cho nhiều lĩnh vực.

Tính đến năm 2018, trên thế giới có khoảng hơn 100.000 doanh nghiệp chấp nhận thanh toán bằng Bitcoin và có khoảng 22 triệu người sử dụng. Ở Việt Nam, tháng 12 năm 2013, đại lý mua Bitcoin đầu tiên ở Việt Nam ra đời với tên gọi Bitcoin Việt Nam và mới chỉ có một số doanh nghiệp chấp nhận hình thức thanh toán này, chẳng hạn như Đại học FPT, Shopify, BitRefill,... Tuy nhiên, Ngân hàng Nhà nước Việt Nam đã đưa ra nhiều khuyến nghị và không chấp nhận Bitcoin như một loại tiền tệ hay phương thức thanh toán. Đồng Bitcoin hiện vẫn chưa có khung pháp lý chính thức điều chỉnh nó hay các loại coin tương tự khác. Dù vậy, các doanh nghiệp vẫn tiếp tục sử dụng và đầu tư vào Bitcoin bất chấp các rủi ro và nguy

cơ có thể gặp phải. Vì vậy, bài viết sẽ phân tích những lợi ích cũng như rủi ro, bất lợi trong việc sử dụng Bitcoin và đề xuất một số giải pháp nhằm hoàn thiện việc quản lý Bitcoin tại Việt Nam.

2. Giới thiệu về Bitcoin

2.1. Khái niệm

Satoshi Nakamoto (2008) định nghĩa “tiền điện tử là một chuỗi các ký tự số. Mỗi chủ sở hữu chuyển tiền cho chủ sở hữu tiếp theo bằng cách xác nhận dưới dạng số hóa một mã băm của giao dịch trước và khóa công khai của chủ sở hữu tiếp theo, sau đó bổ sung chúng vào cuối đồng tiền. Người được trả có thể xác minh chữ ký để xác nhận chuỗi quyền sở hữu” [1].

Mark Gates (2017) cho rằng: “Bitcoin là một mạng lưới tiền mã hóa; đồng tiền này có thể được dùng để thanh toán điện tử trong các giao dịch mua bán hàng hóa và dịch vụ tương tự các loại tiền truyền thống khác như đồng USD hay đồng Euro” [2].

Andres M. Antonopoulos (2018) định nghĩa: “Bitcoin là một loại tiền kỹ thuật số, nhưng nó còn hơn thế rất nhiều. Nói Bitcoin là tiền kỹ thuật số chẳng khác gì nói Internet

* Tác giả liên hệ.

Địa chỉ email: uyentt@ftu.edu.vn

<https://doi.org/10.25073/2588-1108/vnueab.4268>

chẳng qua chỉ là email. Tiền chỉ là ứng dụng đầu tiên. Bitcoin là một công nghệ, một loại tiền tệ, và là một mạng lưới trao đổi và giao dịch quốc tế phi tập trung hóa hoàn toàn. Nó không dựa vào ngân hàng hay chính phủ” [3]. Wikipedia xác định Bitcoin “có thể được trao đổi trực tiếp bằng thiết bị kết nối Internet mà không cần thông qua một tổ chức tài chính trung gian nào” [4].

Như vậy, có thể tóm lại: Bitcoin là một loại tiền mã hóa (cryptocurrency) và là một hệ thống thanh toán trực tuyến. Các giao dịch Bitcoin giữa các chủ sở hữu sẽ không thông qua các trung gian mà giao dịch trực tiếp với nhau. Giá trị của các giao dịch này có thể rất lớn (vài triệu USD) hoặc có thể cực kỳ nhỏ (0,000000001 USD). 1 Bitcoin được chia ra thành 1.000.000 Bit, 1 Bit tương đương với 100 đơn vị Satoshi, đơn vị Satoshi được chia giá trị thập phân đến 0,00000001.

Bitcoin giao dịch trực tiếp, không qua trung gian, được quản lý và ghi chép trên một “sổ cái” mang tên blockchain. Tại đây, tất cả các giao dịch đều được ghi chép rõ ràng, cụ thể về thời gian, số lượng, nút mạng. Blockchain là một nguồn mở, hay nói cách khác, tất cả mọi người đều có thể xem xét, quan sát và kiểm soát các giao dịch để đảm bảo độ tin cậy và tính minh bạch. Các giao dịch được ghi trên blockchain cũng sẽ được cập nhật và làm mới liên tục.

2.2. Lợi ích của Bitcoin

Loại bỏ các tổ chức trung gian: Hiện tại, hầu hết các giao dịch đều thông qua các tổ chức trung gian như ngân hàng, tổ chức chính phủ hay các tổ chức tài chính khác, đóng vai trò là người đảm bảo, tạo sự tin tưởng cho các bên tham gia. Tại các nước mà người dân không đủ tin tưởng vào tổ chức trung gian thì hình thức giao dịch không qua bên thứ ba là lựa chọn tối ưu. Bitcoin cung cấp tính bảo mật cao và giảm thiểu các rủi ro liên quan đến bên thứ ba.

Không bị đánh thuế: Về phía các doanh nghiệp cũng như người dùng, một trong những lợi ích lớn của Bitcoin chính là không bị đánh thuế, bởi các giao dịch Bitcoin đều thực hiện

trực tuyến trên các phần mềm, website hỗ trợ và hoàn toàn không có hóa đơn hay giấy tờ khác. Mọi giao dịch chỉ được ghi lại trên sổ cái trực tuyến blockchain để theo dõi. Như vậy, đối với các giao dịch có giá trị lớn sẽ giảm được một khoản tiền thuế đáng kể. Tuy nhiên, về phía chính phủ, điều này sẽ gây thất thu cho ngân sách nhà nước.

Tiết kiệm chi phí: Do các giao dịch Bitcoin không thông qua trung gian nên người dùng không mất nhiều phí giao dịch. Mỗi giao dịch Bitcoin chỉ mất một khoản phí nhỏ để sử dụng tài nguyên. Các tài khoản Bitcoin không mất phí duy trì, không mất phí chuyển đổi khi thực hiện giao dịch giữa các quốc gia.

Tính minh bạch: Các giao dịch Bitcoin được ghi chép công khai, tất cả mọi người đều có thể xem lịch sử giao dịch, từ đó có thể cân nhắc tính hợp lý, minh bạch của khoản chi đó. Các giao dịch được ghi trên Blockchain Bitcoin thì sẽ không thể xóa hay sửa chữa, được kiểm soát bởi hơn 50% máy tính trong hệ thống. Vì vậy, gian lận là điều khó có thể xảy ra.

Tính bảo mật: Bitcoin có tính bảo mật cao. Khi muốn đánh cắp thông tin, kẻ tấn công phải kiểm soát hơn 50% máy tính cá nhân trong hệ thống, mà điều này rất khó xảy ra bởi có hàng trăm nghìn máy tính tham gia thực hiện.

Ngoài ra, Bitcoin còn nhiều điểm ưu việt như: không bị lạm phát, đơn vị tiền tệ chia rất nhỏ, không thể bị làm giả, bảo vệ môi trường (không phải in giấy, đúc xu,...) hay sự tiện lợi khi thực hiện giao dịch trên điện thoại,...

2.3. Rủi ro và bất lợi của Bitcoin

Chi phí vận hành mạng lưới Bitcoin: Để vận hành mạng lưới Bitcoin nhanh, ổn định, bảo mật cao thì cần sử dụng nhiều chip đồ họa, máy tính công suất lớn và hiện đại, chi phí cao - còn được gọi là các máy đào Bitcoin. Do công nghệ luôn thay đổi, tốc độ thực hiện của các máy đào cũng luôn được cải tiến, dẫn đến việc đầu tư cho máy móc giá trị lớn tiềm ẩn nhiều rủi ro cũng như việc hoàn vốn lâu hơn đối với các doanh nghiệp.

Thiếu tính riêng tư: Do các giao dịch đều được công khai nên mọi người đều có thể xem

các giao dịch. Điều này khiến nhiều người không thoải mái bởi các khoản tiền, số dư tài khoản, các khoản giao dịch của họ có thể bị người khác để ý, tiềm ẩn rủi ro như bị đánh cắp tài khoản ngân hàng, bị đe dọa,...

Nguy cơ xảy ra tấn công mạng lưới Bitcoin từ các chủ sở hữu: Khi chủ sở hữu nắm hơn 50% quyền vận hành Bitcoin, họ có thể tấn công mạng lưới bằng cách duyệt giao dịch nào là hợp lệ, đảo chiều giao dịch, từ chối giao dịch... Mặc dù nguy cơ này ít có khả năng xảy ra vì cần phải có cơ sở hạ tầng, công suất tính lớn, nhưng trong trường hợp một phần lớn công suất tính toán của mạng lưới Bitcoin đặt ở Trung Quốc, Nga và một số quốc gia khác, nếu các quốc gia này hợp tác với nhau thì có thể xảy ra hiện tượng chi phối thị trường.

An ninh mạng: Dù Bitcoin có tính bảo mật cao nhưng vẫn thường xuyên xảy ra tình trạng đánh cắp, khi các vụ tấn công hướng vào các nhà mạng để kiểm soát máy tính hay vào các sàn giao dịch để đánh cắp Bitcoin. Ngoài ra, người sử dụng cũng gặp nguy cơ trong việc bảo mật ví điện tử và tài khoản cá nhân bởi hacker có thể dẫn các link, phần mềm độc hại.

3. Biến động về giá Bitcoin qua các thời kỳ

Hình 1 thể hiện biểu đồ giá thị trường của Bitcoin giai đoạn 2011-2019, cho thấy sự biến động rất lớn về giá. Thời điểm cao nhất vào năm 2017, giá 1 Bitcoin lên tới gần 20 nghìn USD, sau đó giảm mạnh từ tháng 6 đến tháng 8 năm 2018. Trong năm 2019, sau khi lập kỷ lục gần 13 nghìn USD vào tháng 6/2019, đến tháng 10/2019 giá 1 Bitcoin dao động trong khoảng 9,1 nghìn USD. Nguyên nhân của sự biến động giá này là gì?

Thứ nhất, Bitcoin cũng chịu tác động của quy luật cung cầu như các loại tiền tệ hay hàng hóa khác. Nói một cách đơn giản nhất chính là nếu một vật càng hiếm thì giá trị của nó càng cao và ngược lại. Giao thức Bitcoin định sẵn lượng Bitcoin được cung cấp là 21 triệu coin. Trên thực tế, chỉ còn khoảng 4 triệu coin cho người dùng mới khai thác. Như vậy, nhu cầu sở hữu Bitcoin là rất cao, điều này giải thích vì sao giá của nó hiện tại lại cao và được kỳ vọng sẽ tăng cao trong năm 2020.

Thứ hai, Bitcoin chịu sự ảnh hưởng của các loại tiền mã hóa khác.

Hình 1. Giá trị thị trường của Bitcoin từ ngày 01/08/2011 đến 30/10/2019.

Nguồn: <https://vn.tradingview.com/symbols/BTCUSD/> [5].

Sự xuất hiện của các loại tiền mã hóa khác mang nhiều tính năng cải tiến hơn so với Bitcoin như Ripple, Dash, Litecoin, Ethereum,... (còn được gọi chung là Altcoin) đã ảnh hưởng tới nhu cầu sở hữu Bitcoin và mức giá của nó trên thị trường.

Cuối cùng là các quyết định của chính phủ. Khi chính phủ đưa ra sự chấp thuận hay lệnh cấm đối với Bitcoin sẽ khiến giá của nó tăng hoặc giảm. Chẳng hạn, ngày 23/1/2018, khi có thông tin về việc Chính phủ Hàn Quốc sẽ thắt chặt quản lý Bitcoin thì giá của nó đã giảm xuống dưới mức 11.000 USD. Ngày 26/10/2019, sau khi Chủ tịch Tập Cận Bình tuyên bố Trung Quốc sẽ dẫn đầu trong lĩnh vực blockchain mới nổi, giá của Bitcoin vọt tăng gần 29% lên ngưỡng 9.500 USD [6].

Đánh giá trong nửa đầu năm 2019, Bitcoin có mức tăng trưởng mạnh, đạt mức giá cao nhất là 14.400 USD vào ngày 26/6 - tăng hơn 300% so với mức giá đầu năm là 3.330 USD. Tuy nhiên, nửa sau năm 2019, giá Bitcoin biến động mạnh, tại thời điểm ngày 7/10/2019 giảm chỉ còn 7.859 USD, tương đương mức giảm 3,75%. Nếu so với thời kỳ đỉnh cao vào tháng 12/2017, Bitcoin đã mất trên 60% giá trị, giá trị vốn hóa đạt mức 142,76 tỷ USD, giảm gần 2 tỷ USD so với tuần trước đó [7]. Theo số liệu thống kê mới nhất cuối tháng 10 năm 2019, giá Bitcoin đang được giao dịch quanh ngưỡng 9.400 USD, giảm 43% so với mức đỉnh cuối tháng 6.

4. Ảnh hưởng của Bitcoin đến kinh tế - chính trị

4.1. Ảnh hưởng của Bitcoin đến thị trường tài chính - tiền tệ

Theo Murphy và cộng sự (2013), Bitcoin có ảnh hưởng lớn đến tốc độ lưu chuyển tiền tệ và số lượng tiền tệ trên thị trường. Cục Dự trữ Liên bang Hoa Kỳ đã thực hiện các chính sách tiền tệ để cân bằng thị trường tài chính. Hiện tại, phạm vi sử dụng Bitcoin không lớn nên không gây ảnh hưởng đáng kể. Tuy nhiên, nếu phạm vi này đủ lớn sẽ gây ra nhiều vấn đề [8].

Trước tiên, Bitcoin ảnh hưởng đến việc kiểm soát tốc độ lạm phát: Việc sử dụng nhiều

Bitcoin sẽ làm tăng tốc độ lưu hành của tiền tệ và sự gia tăng này có thể dẫn đến lạm phát. Học thuyết số lượng tiền tệ (Quantity theory of money) của Irving Fisher đã chỉ ra mối liên hệ giữa tổng lượng tiền lưu hành với tổng chi tiêu cho hàng hóa, dịch vụ theo công thức:

$$M \times V = P \times Y$$

Trong đó: M là khối lượng tiền lưu hành; V là tốc độ lưu thông tiền tệ (số lần bình quân mỗi đồng tiền được trao tay để thanh toán các giao dịch trong một năm); P là mức giá chung; Y là tổng sản phẩm.

Dựa trên công thức này, khi các giao dịch giữa Bitcoin và tiền tăng lên tức là mọi người sẽ chuyển đổi tiền sang Bitcoin để nắm giữ nó hay chuyển đổi từ Bitcoin sang nắm giữ tiền thì tốc độ lưu thông tiền tệ V sẽ tăng, trong khi khối lượng tiền lưu hành M và tổng sản phẩm Y không đổi, khiến cho mức giá chung P tăng. Khi mức giá chung tăng sẽ dễ dẫn đến lạm phát.

Thứ hai, Bitcoin gây khó khăn cho việc kiểm soát cung tiền: Khi việc thanh toán được chuyển đổi hình thức từ thanh toán tiền mặt sang thanh toán bằng thẻ tín dụng thì nhu cầu nắm giữ tiền mặt giảm (thể hiện ở Bảng 1, với dấu + là tăng lên và dấu - là giảm đi). Lúc này, tiền gửi trong các ngân hàng tăng lên tức là lượng tiền dự trữ trong các ngân hàng cũng tăng lên. Như vậy, các số liệu trong bảng cân đối của ngân hàng trung ương sẽ nhỏ đi, quy mô của ngân hàng không thay đổi mà chỉ thay đổi ở phần tài sản và nợ phải trả. Lượng tiền mặt trong lưu thông giảm nhưng lượng tiền lưu giữ trong các ngân hàng tăng, mà tiền lại không được phát hành nên lãi suất tiền gửi có xu hướng giảm. Điều này sẽ khiến cho lượng tiền gửi dần ít hơn và trở về mức cân bằng.

Đối với Bitcoin thì sự thay đổi sẽ phức tạp hơn. Khi các hộ gia đình nhìn thấy tiềm năng của loại tiền này, họ sẽ có xu hướng nắm giữ nhiều tiền mặt hơn để chuyển đổi sang Bitcoin. Lúc này, lượng tiền gửi ngân hàng và chứng khoán có xu hướng giảm. Trong trường hợp cực đoan nhất, tiền gửi ngân hàng và chứng khoán trở về con số không. Ngân hàng chỉ còn vốn của nó, dù vẫn sinh ra lợi nhuận nhưng mức lợi nhuận lại rất thấp.

Bảng 1. Bảng cân đối tiền tệ dạng rút gọn

Hộ gia đình		Ngân hàng thương mại		Ngân hàng trung ương	
Tài sản	Nợ	Tài sản	Nợ	Tài sản	Nợ
Tiền giấy -	Cho vay	Cho vay	Tiền gửi +	Dự trữ ngoại hối	Tiền mặt trong lưu thông -
Tiền gửi ngân hàng +		Chứng khoán		Tài sản trong nước	Tiền gửi ngân hàng thương mại +
Chứng khoán		Tiền gửi ngân hàng trung ương +			
		Tiền mặt + -			

Nguồn: Daniel Heller (2017) [9].

Thứ ba, lãi suất cho vay sẽ tăng nếu nhu cầu về tiền tăng: Khi nhu cầu đầu tư cho Bitcoin tăng mà cần phải vay tiền từ các ngân hàng hay tổ chức tín dụng khác thì lãi suất có thể bị đẩy lên rất cao. Nguy cơ về nợ xấu có thể xảy ra, đi ngược lại với mục tiêu về lãi suất cũng như ổn định thị trường của ngân hàng.

4.2. Ảnh hưởng của Bitcoin đến chính trị

Bitcoin đang dần có những ảnh hưởng nhất định đến chính trị. Nga và Iran hiện có ý định hợp tác tạo ra một loại tiền mã hóa mới để vượt qua các lệnh cấm, trừng phạt của Mỹ và quốc tế. Ông Mohammad Reza Pourebrahimi, Chủ tịch Ủy ban Quan hệ Kinh tế Nghị viện Iran nêu ra ý tưởng về việc sử dụng tiền mã hóa để giảm sự phụ thuộc vào đồng USD và cho biết đã “buộc Ngân hàng Trung ương Iran bắt đầu phát triển các đề xuất cho việc sử dụng tiền mã hóa.” Tương tự, Venezuela cũng đang thực hiện việc

tạo đồng tiền mã hóa riêng để đưa vào sử dụng. Hay ở Mỹ, ứng cử viên Quốc hội Brian Forte đã nhận được quyền góp 100.000 USD bằng tiền mã hóa. Dù Bitcoin không gây ảnh hưởng trực tiếp đến chính trị, nhưng nền tảng của nó vẫn là một loại tiền mã hóa. Trong tương lai, có thể loại tiền mã hóa mới sẽ được ra đời và trở thành công cụ của các chính phủ.

5. Thực tiễn sử dụng Bitcoin ở Việt Nam

Tại Việt Nam, tháng 12 năm 2013, đại lý mua bán Bitcoin đầu tiên ra đời với tên gọi Bitcoin Việt Nam. Bitcoin Việt Nam giao dịch trực tiếp với các đối tác tại Singapore, Israel, Mỹ để cân bằng kho Bitcoin và VNĐ. Sau đó, việc cân bằng này được thực hiện thông qua sàn giao dịch Bitcoin đầu tiên - VBTC - ra đời vào tháng 7 năm 2014. Trong giai đoạn 2015-2016 có nhiều sàn giao dịch, dịch vụ kiều hối Bitcoin

(Santienao, Cash2VN,...) cũng như các hội nghị, thảo luận về Bitcoin và công nghệ blockchain được tổ chức.

Ngày 5/6/2016, chiếc máy Bitcoin ATM đầu tiên tại Việt Nam được sử dụng thử nghiệm tại cửa hàng pizza Italiani's ở Thành phố Hồ Chí Minh, tiếp đó vào tháng 12 năm 2016 chiếc máy thứ hai được sử dụng tại quán cà phê Bitcoin tại phố Bùi Viện, Thành phố Hồ Chí Minh. Tính đến tháng 10 năm 2017, theo thông tin từ Cục Hải quan Thành phố Hồ Chí Minh, Chi cục Hải quan chuyên phát nhanh đã tiếp nhận 98 tờ khai nhập khẩu với số lượng máy lên tới 1.478 máy xử lý Bitcoin và Litecoin qua đường hàng không. Tháng 11 năm 2017, trên một số sàn giao dịch Bitcoin lớn như Bittrex.com, poloniex.com, coinmarketcap.com,... Việt Nam luôn nằm trong top 5 quốc gia có lượt truy cập cao nhất. Cũng trong năm 2017, có khoảng 60.000 người Việt Nam tham gia giao dịch Bitcoin. Ngày 26/10/2017, Trường Đại học FPT là trường đại học đầu tiên tại Việt Nam công bố chấp nhận thanh toán bằng Bitcoin. Dù vậy, trên thực tế, ở Việt Nam, Bitcoin vẫn là một khái niệm còn khá mới mẻ, việc sử dụng Bitcoin để giao dịch đa phần mang tính trải nghiệm và Bitcoin được coi giống như một loại hàng hóa để giao dịch chứ không phải đầu cơ.

Cũng vì là thị trường mới, Bitcoin tại Việt Nam chưa có nhiều người tham gia và còn mang nhiều tiêu cực do sự thiếu hiểu biết. Gần đây nhất, vào tháng 10/2019, đồng tiền Bitcoin bị lợi dụng để trở thành công cụ cho hoạt động lừa đảo, tống tiền đối với những người đang sử dụng iPhone tại Việt Nam. Cụ thể, vào ngày 17/10, một website có địa chỉ minarelock.com xuất hiện và có khả năng khóa tài khoản iCloud trên iPhone, iPad và các thiết bị khác của Apple nếu có số IMEI/Serial Number của thiết bị. Đến ngày 20/10, Minarelock chuyển sang hình thức tống tiền người dùng khi yêu cầu trả tiền để mở khóa thiết bị thông qua đồng tiền ảo Bitcoin. Nguyên nhân dẫn đến sự việc này là một phần bắt nguồn từ công dụng của Bitcoin khi có khả năng che giấu danh tính của người giao dịch, đồng thời nguyên nhân lớn hơn xuất phát từ khung pháp lý còn lỏng lẻo, chưa chặt chẽ của các cơ quan quản lý nhà nước và sự thiếu hiểu

biết về đồng tiền ảo của người dân. Mặc dù trong năm 2019, ý thức và hiểu biết về đồng tiền Bitcoin tại Việt Nam đã có sự gia tăng so với những năm trước đó, tuy vậy những mảnh khóa lừa đảo biến động không ngừng, gây khó khăn cho người tham gia sử dụng Bitcoin, do vậy cần có những động thái xây dựng khung pháp lý chặt chẽ hơn đến từ các cơ quan quản lý nhà nước để khắc phục hạn chế này.

6. Quản lý Bitcoin ở Việt Nam

Ngày 27/2/2014, Ngân hàng Nhà nước đưa ra khuyến cáo về việc sử dụng Bitcoin trong “Thông cáo báo chí về Bitcoin và các loại tiền ảo khác”, nêu rõ: “Theo các quy định của pháp luật hiện hành về tiền tệ và ngân hàng, Bitcoin (và các loại tiền ảo tương tự khác) không phải là tiền tệ và không phải là phương tiện thanh toán hợp pháp tại Việt Nam. Do vậy, việc sử dụng Bitcoin (và các loại tiền ảo tương tự khác) làm phương tiện thanh toán không được pháp luật thừa nhận và bảo vệ” [10].

Theo khoản 6, 7 Điều 1 Nghị định số 80/2016/NĐ-CP năm 2016 [11] sửa đổi một số khoản trong Điều 4 Nghị định số 101/2012/NĐ-CP năm 2012 [12] về thanh toán không dùng tiền mặt quy định:

“6. Phương tiện thanh toán không dùng tiền mặt sử dụng trong giao dịch thanh toán (sau đây gọi là phương tiện thanh toán), bao gồm: séc, lệnh chi, ủy nhiệm chi, nhờ thu, ủy nhiệm thu, thẻ ngân hàng và các phương tiện thanh toán khác theo quy định của Ngân hàng Nhà nước.

7. Phương tiện thanh toán không hợp pháp là các phương tiện thanh toán không thuộc quy định tại Khoản 6 Điều này.”

Về chế tài xử phạt hành chính, khoản 6 Điều 27 Nghị định số 96 năm 2014 [13] về xử phạt hành chính trong lĩnh vực tiền tệ và hoạt động ngân hàng quy định các hành vi phát hành, cung ứng, sử dụng các phương tiện thanh toán không hợp pháp (bao gồm cả Bitcoin và các loại tiền ảo tương tự khác) sẽ bị xử phạt vi phạm hành chính mức từ 150 triệu đến 200 triệu đồng.

Đặc biệt, quy định mới nhất không chỉ phạt hành chính mà còn hình sự hóa các hành vi trên. Cụ thể, từ ngày 1/1/2018, hành vi phát hành, cung ứng, sử dụng các phương tiện thanh toán không hợp pháp (bao gồm cả Bitcoin và các loại tiền ảo tương tự khác) có thể bị truy cứu trách nhiệm hình sự, phạt tù từ 6 tháng đến 3 năm theo quy định tại Điểm h Khoản 1 Điều 206 Bộ luật Hình sự 2015 (đã được sửa đổi, bổ sung năm 2017) [14].

Năm 2019 đánh dấu những thay đổi về vấn đề quản lý đồng tiền Bitcoin tại Việt Nam. Cụ thể, vào tháng 4/2019 tại Hội nghị ngành ngân hàng, ông Phạm Tiến Dũng - Vụ trưởng Vụ Thanh toán, Ngân hàng Nhà nước cho biết cơ quan quản lý sắp ban hành nghị định mới về thanh toán không dùng tiền mặt với sự xuất hiện của nhiều quy định pháp lý mới. Đặc biệt, trong Nghị định này có ghi nhận những quy định về tiền điện tử kết hợp với những nguyên tắc về việc hợp tác giữa các tổ chức ngân hàng và các tổ chức khác hiện đang cung cấp dịch vụ thanh toán không qua tài khoản thanh toán. Mặc dù vậy, trong năm 2019, khung pháp luật của Việt Nam về quản lý, xử lý tiền điện tử, tài sản ảo vẫn còn sơ khai, nhiều vấn đề pháp lý cần được tiếp tục nghiên cứu và hoàn thiện.

Như vậy, Nhà nước không cấm việc trao đổi, mua bán, cho tặng,... Bitcoin. Nhà nước chỉ quy định việc coi Bitcoin như một loại tiền để thanh toán là vi phạm pháp luật và bị xử phạt, còn các hoạt động khác thì chưa có khung pháp lý quy chuẩn.

7. Đề xuất giải pháp hoàn thiện quản lý Bitcoin tại Việt Nam

Bitcoin là một công nghệ mới và đang trong quá trình hoàn thiện. Hiện nay trên thế giới chỉ có một vài quốc gia chấp nhận Bitcoin như một loại tiền tệ như Nhật Bản, Dubai,... Một số nước khác như Mỹ, Anh và Việt Nam không chấp nhận Bitcoin như một hình thức thanh toán, chưa có các khung pháp lý rõ ràng. Hay một số nước thắt chặt quản lý Bitcoin như Trung Quốc (dù chiếm đến 20% hoạt động đào Bitcoin trên thế giới) và Hàn Quốc,... Dù đã có

một vài quốc gia chính thức chấp nhận Bitcoin nhưng khung pháp lý vẫn còn đang trong quá trình thực hiện, kiểm chứng và hoàn thiện. Do vậy, việc học hỏi kinh nghiệm quản lý từ các quốc gia này là không nhiều.

Giữa những lợi ích, bất lợi và sự bùng nổ của Bitcoin như hiện nay, Nhà nước buộc phải đưa ra quyết định cấm hay chấp nhận nó cũng như hoàn thiện khung pháp lý. Bởi việc không cấm nhưng cũng không quản lý sẽ khiến nó phát triển tràn lan, khó kiểm soát và gây ra nhiều bất lợi hơn đối với nền kinh tế.

Trước hết, Nhà nước cần phân loại rõ ràng nó thuộc mục hàng hóa hay tiền tệ hay một loại nào khác, từ đó mới có thể xây dựng chính xác biện pháp quản lý. Thực tế có nhiều ý kiến trái chiều về vấn đề này, dù vậy không thể coi Bitcoin là một loại tài sản tạo ra tiền vì nó không thể tạo ra dòng tiền khi đứng độc lập, cũng không thể coi là hàng hóa vì nó không có hình thái vật chất cụ thể trừ khi nó nằm trên các hợp đồng giao dịch thông minh. Để phân loại được nó thì cần có những nghiên cứu chuyên sâu hơn nữa.

Thứ hai, Nhà nước cần có các chính sách rõ ràng trong việc thúc đẩy phát triển công nghệ bảo mật hay quản lý chặt chẽ các sản phẩm giao dịch Bitcoin nhằm tăng cường bảo mật cho các ví Bitcoin và các sản phẩm giao dịch tránh khỏi các vụ tấn công, đánh cắp thông tin và Bitcoin giao dịch. Ngoài ra, cần tăng cường quản lý, rà soát các sản phẩm giao dịch, các ứng dụng quản lý, khai thác Bitcoin cũng như các loại tiền ảo, tiền mã hóa khác để tránh rủi ro về lừa đảo, rửa tiền, sử dụng tiền cho các mục đích phi pháp. Trong tương lai, khi Việt Nam chấp nhận Bitcoin thì việc có cơ sở hạ tầng về công nghệ kỹ thuật cao sẽ là lợi thế lớn để phát triển nhanh và bền vững loại tiền này.

Thứ ba, Nhà nước cần thắt chặt quản lý đối với các tổ chức, doanh nghiệp, cá nhân sử dụng và khai thác Bitcoin. Đối với doanh nghiệp, tổ chức sử dụng Bitcoin, cần phải đăng ký hoạt động sử dụng cũng như quyền sở hữu Bitcoin. Đồng thời, Nhà nước cũng cần yêu cầu các tổ chức, doanh nghiệp phải lưu trữ lịch sử giao dịch để thực hiện việc ghi chép, kế toán, kiểm toán và nộp thuế theo đúng quy trình, đặc biệt

trong các giao dịch mua bán hàng hóa, dịch vụ bằng Bitcoin. Ngoài ra, việc ghi chép, lưu trữ lịch sử giao dịch cũng sẽ giúp Nhà nước quản lý được dòng tiền, tránh các trường hợp rửa tiền, tài trợ cho các tổ chức phi pháp, tổ chức chống lại Đảng và Nhà nước. Đối với các cá nhân sử dụng Bitcoin, nếu giao dịch có giá trị thấp có thể miễn các trách nhiệm pháp lý. Nhưng đối với các giao dịch có giá trị cao, Nhà nước cần có khung pháp lý quy định về quyền lợi và nghĩa vụ để các cá nhân này thực hiện cũng như tránh thất thoát trong việc thu thuế.

Thứ tư, Nhà nước cần tận dụng thế mạnh của công nghệ đằng sau tiền mã hóa thay vì tập trung nhiều vào việc thắt chặt quá mức cần thiết loại tiền này. Công nghệ blockchain mang lại nhiều lợi ích bởi khả năng tối ưu hóa cơ sở hạ tầng toàn cầu. Nhà nước cần đẩy mạnh hợp tác quốc tế để hợp tác, trao đổi, học hỏi các biện pháp quản lý, giám sát đối với các giao dịch liên quan tới tiền mã hóa trong nước và các giao dịch tiền mã hóa xuyên biên giới.

Năm 2020 được nhận định là năm của những thay đổi nhanh chóng về công nghệ, đây là tác nhân chính khiến cho hệ thống pháp lý hiện tại của nhiều nước trên thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng không còn phù hợp và không theo kịp. Do vậy, thay vì gấp rút đưa ra khung pháp lý quá sớm, Nhà nước cần có sự đánh giá lại một cách nghiêm túc và khách quan về vấn đề này nhằm có những bước chuẩn bị kỹ lưỡng trước khi xây dựng một hành lang pháp lý đối với hoạt động quản lý Bitcoin trong tương lai.

Tài liệu tham khảo

- [1] Satoshi Nakamoto, "Bitcoin: A Peer - to - Peer Electronic Cash System", 2008.
- [2] Mark Gates, Bitcoin: Complete guide to Bitcoin, Understand everything from getting started with Bitcoin, sending and receiving Bitcoin to mining Bitcoin, Wise Fox Publishing, 2017.
- [3] Andreas M. Antonopoulos, Internet of Money, Vol. 1, Merkle Bloom LLC, 2016.
- [4] Wikipedia, "Bitcoin".
<https://vi.wikipedia.org/wiki/Bitcoin> (accessed 20 March 2020).
- [5] Vn.tradingview.com, "Cryptocurrencies chart", <https://vn.tradingview.com/symbols/BTCUSD/> (accessed 04 May 2020).
- [6] Thuy Ngan, "The role of blockchain in China", Journal of bitcoin October 2019 (in Vietnamese).
- [7] Coinmarketcap.com, "Bitcoin statistics", <https://coinmarketcap.com/currencies/bitcoin> (accessed 16 April 2020).
- [8] K. Craig, M. Elwell, Maureen Murphy, V. Michael, Seitzinger, Bitcoin: Questions, Answers, and Analysis of Legal Issues, Washington, D.C.: Congressional Research Service, 2013.
- [9] Daniel Heller, "The implications of digital currencies for monetary policy", European Union. <http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/118907/PIIE-FINAL%20upload.pdf> 2017 (accessed 20/08/2020).
- [10] State Bank of Vietnam "Press release about Bitcoin and other similar currencies", 2014 https://sbv.hanoi.gov.vn/thong-cao-bao-chi/-/view_content/2085225-khong-su-dung-bitcoin-va-cac-loai-tien-ao-tuong-tu-khac-tien-ky-thuat-so-cryptocurrency-trong-thanh-toan-giao-dich-thuong-mai-dien-tu-dich-vu-truc-tuy.html (accessed 19 August 2020).
- [11] Decree No. 80/2016/ND-CP amending and supplementing a number of articles of Decree No. 101/2012 / ND-CP, issued on July 1, 2016.
- [12] Decree No. 101/2012/ND-CP on non-cash payment, issued on 20/11/2012.
- [13] Decree No. 96/2014/ND-CP on sanctioning administrative violations in the monetary and banking sector, issued on October 17, 2014.
- [14] Congress, The Criminal Code of Vietnam 2015, <https://www.fas.org/sgp/crs/misc/R43339.pdf>.
- [15] Blockchain.com, "Market price", <https://www.blockchain.com/vi/charts/market-price?timespan=all/>, 2020 (accessed 16 April 2020).